

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ЛУГАНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності

Матеріали
IX Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю

4 грудня 2025 року

Херсон

Редакційна колегія:

Жорова І. Я. – доктор педагогічних наук, професор;

Кузьменко В. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Слюсаренко Н. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Кохановська О. В. – доктор педагогічних наук, професор;

Одайник С. Ф. – доктор філософії, доцент.

Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (4 грудня 2025 року, м. Херсон) / за ред. Кузьменка В. В., Слюсаренко Н. В.: Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2025. 380 с.

Збірник містить матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності». У працях авторів розглянуто теоретико-методологічні основи розвитку освіти та управлінської діяльності в умовах суспільних трансформацій і глобальних викликів; стратегії управління закладами освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення; професійний і особистісний розвиток педагогічних та управлінських кадрів у системі неперервної освіти й сучасних освітніх практик; цифрову трансформацію систему освіти й управління на основі інновацій, освітньої аналітики та технологій штучного інтелекту; освіту як простір формування цінностей, громадянської відповідальності, патріотизму; міжнародну співпрацю та інтеграційні процеси у сфері освіти і науки.

УДК 37.018

Статті подано в авторській редакції. Відповідальність за точність викладених у публікаціях фактів несуть автори.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гарасюк О. Т., Водяна В. О. Символічне значення образів природи у народних піснях: методичні підходи до роботи на уроках музичного мистецтва у початковій школі	67
Гвоздій С. П. Підготовка докторів філософії до викладацької діяльності у сучасних умовах	70
Горбатюк Р. М., Білан Н. М. Міжнародна практика у структурі професійної підготовки майбутніх інженерів-енергетиків	74
Гринцевич О. В., Перепелка О. Г. Освіта як простір формування цінностей, громадянської відповідальності, патріотизму	77
Грогуль А. С., Кобилянський О. В. Дуальна форма здобуття освіти у галузі електричної інженерії: умови ефективного функціонування та перспективи розвитку	80
Губ'як В. Д., Лісова Н. В., П'єнтий О. П., Ткачук О. П. Облік проведених занять – важливий фактор стабільності управління освітнім закладом	82
Данилова О. І. Педагогічна супервізія: цілі, завдання та функції	87
Данилюк С. С. Цифрова екосистема університету: інтеграція аналітики, штучного інтелекту та сервісів у період воєнних викликів	91
Дереш В. С., Моніч В. В. Тьюторські технології в забезпеченні соціальної автономії дітей з ООП	95
Джеджула О. М. Трансформація графічної підготовки студентів в умовах цифрового суспільства	97
Доскоч А. С., Кобилянська І. М. Професійна мобільність як ключова компетентність сучасного менеджера	100
Дягилева О. С., Юрженко А. Ю., Свирида В. С. Міжнародна співпраця у сфері морської освіти та підготовки	102
Жулінська Г. М., Кохановська О. В. Формування культури доброчину в школі: роль соціально-емоційного навчання у розвитку здорового освітнього середовища	105
Заболотенко Д. М. Цифрові технології як інструмент удосконалення управління інформаційними потоками в публічному управлінні	109
Зайченко І. В. Григорій Ващенко про майбутню систему освіти в самостійній Україні	112
Золотаревська Н. С. Теоретико-методичні основи створення SMART-школи як моделі ефективної організації освітнього процесу на базі інноваційних технологій	119
Зубко А. М. Основні закономірності та принципи навчання дорослих в умовах війни	123
Іваник Т. М. Сутнісна характеристика поняття конкурентоспроможності у сфері освіти	127
Казаковцева О. М. Організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності вчителя в умовах освітніх змін	131
Калаур С. М. Психологічні аспекти формування конфліктологічної компетентності	136
Калько І. В. Механізми відновлення освітніх втрат в закладах загальної середньої освіти	138
Касаткін О. С. Сучасна літературна освіта: європейський досвід та українські реалії першої третини ХХІ століття	140
Касьянова О. В. Трансформаційні процеси в підвищенні кваліфікації педагогів у післядипломній освіті: адаптивна модель в умовах війни	144
Кипаца М. Л., Водяна В. О. Творчість Наталії Май, Ольги Янушкевич, Богдани Фільц у контексті методики викладання музичного мистецтва в початковій школі	147

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

в новій якості, збагачений набутим досвідом. Отже, професійна компетентність може розумітися як один із структурних компонентів професійної готовності до конкретного виду діяльності. А професійно компетентний педагог — це людина з високим рівнем професійної культури, яка виявляється у здатності знаходити задоволення в праці, у творчій діяльності, спрямованій на формування особистості учня, у оволодінні культурною спадщиною та в особистих моральних якостях. Як говорив видатний педагог В. Сухомлинський: «Далеко не кожен стане вченим, письменником, артистом, далеко не кожному судилося винайти порох або велосипед, але майстром своєї справи має стати кожен». Ця теза якнайкраще підсумовує сутність професійного покликання вчителя та вказує на те, що вершиною професійної компетентності є майстерність [4].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойчук Н. І. Професійна компетентність вчителя як запорука успішності суспільства. URL: <http://intkonf.org/boychuk-ni-profesiyna-kompetentnist-vchitelya-yak-zaporuka-uspishnosti>.
2. Сепрієнко Н. Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя. URL: <http://tme.umo.edu.ua>.
3. Скворцова С. О. Професійна компетентність вчителя: зміст поняття. *Наука і освіта*. 2009. № 4. С. 93.
4. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І. А. Зязюна. Київ: Вища школа, 2004. 286 с.
5. Шевчук Л. І. Методологічні основи підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі професійної освіти: посіб. для кер., пед. прац. проф. освіти. Хмельницький: А. Цюпак, 2006. 178 с.

Калаур С. М.*

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Конфлікт у межах сучасної психологічної конфліктологічної парадигми сприймається як об'єктивне явище соціальної взаємодії, оскільки виступає системною формою граничного загострення природних протиріч, які притаманних сучасному українському суспільства. Не є винятком і освітні установи усіх рівнів (від загальноосвітніх закладів, до закладів фахової передвищої освіти та закладів вищої освіти). наголосимо на тому, що об'єктивна психологічна детермінанта виникнення конфліктів в освітніх установах тісно пов'язана із конфліктогенною природою самого освітнього процесу, рушійними силами якого виступають різного роду протиріччя. Наявність об'єктивних протиріч у педагогічному процесі робить конфлікти неминучими, а управління ними вимагає сформованої конфліктологічної компетентності.

У ході вивчення означеного кола проблематики з'ясовано, що головними зовнішніми факторами, які підвищують конфліктогенність

* © Калаур С. М.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

освітнього процесу, є соціальні, економічні та психологічні проблеми, що посилюють напругу у різних сферах соціальної взаємодії. Усе це суттєво ускладнює процеси та механізми розвитку освітньої галузі у цілому, а створює проблеми під час навчання і виховання здобувачів освіти. Зокрема, ми [4] можемо констатувати, що деструктивна поведінка сторін у конфліктній ситуації веде до переростання ділових конфліктів в емоційні та призводять до негативних наслідків (зростання емоційної напруженості, підвищення тривожності, провокація невиправданих методів психологічного захисту). Однак, варто наголосити, що у тому випадку, коли суб'єкти конфліктологічного протистояння активно використовують, конструктивні механізми та способи вирішення конфліктів як об'єктивних протиріч можна очікувати досягнення вищого рівня розвитку конструктивної взаємодії сторін.

Наголосимо, що проблема конфліктів є фундаментальною для психологічної науки. У багатьох теоретичних підходах психологічні конфлікти, їх характер та зміст стають основою моделей поведінки особистості. У цьому контексті поділяємо позиції науковців (М. Дойч, Е. Еріксон, Ж. Піаже, З. Фройд, К. Хорні, та ін.) у тому, що конфліктні суперечності та кризи, що переживаються особистістю, виступають вагомим джерелом її розвитку та визначають її конструктивний, або деструктивний життєвий сценарій. Вагому роль конфлікти відіграють в соціальному житті людини, а також в міжособистісних відносинах та у міжгруповій взаємодії. Саме такі дослідження представлені у фундаментальних працях психологів-конфліктологів (С. Гіренко [1], В. Джелалі [2], Т. Дуткевич [3], В. Радчук [5]).

Аналіз теорії та практики конфліктологічної підготовки педагогічних фахівців виявив низку недоліків. З метою вдосконалення професійної підготовки та формування усіх компонентів конфліктологічної компетентності доцільно поглибити психологічну підготовку. Було з'ясовано, що освітня компонента «Психологія конфлікту» чи «Психологічна конфліктологія» не є обов'язковою дисципліною, а часто розглядається як вибіркова. Як наслідок нині конфліктологічна підготовка носить фрагментарний та дифузний характер, а тому не забезпечує належного рівня психологічної підготовленості педагогів до попередження та розв'язання конфліктів в освітньому середовищі.

У нашому баченні формування конфліктологічної компетентності має будуватися на основі таких методологічних підходів, як-от: гуманістичний, синергетичний, культурологічний, компетентнісний, системно-діалогічний, ситуаційно-діяльнісний, рефлексивно-діяльнісний, професійно-орієнтований. Вважаємо, що перелічені методологічні підходи визначають особистісний та методичний аспекти конфліктологічної підготовки педагогів.

У підсумку відзначимо, що конфліктологічна компетентність освітян має стати предметом підвищеної уваги вчених у психологічній площині. Нині назріла доцільність формування конфліктологічної компетентності у площині формування інтегрованих характеристик,

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

що забезпечують конструктивну професійну діяльність. Відзначимо що під час формування конфліктологічної компетентності з психологічної точки зору необхідно системно та цілеспрямовано працювати над розробкою ефективних технологій конфліктологічної підготовки фахівців сфери освіти.

З психологічної точки зору варто враховувати і те, що за стан конфліктогенності освітнього соціуму несуть відповідальність також представники адміністрації, фахівці психолого-педагогічного супроводу. Однак комплексна інваріантно-диференційована технологія підготовки освітан усіх рівнів, яка враховувала б як загальні напрями конфліктологічної діяльності освітньої установи, так і специфіку діяльності у сферах управління ще й нині відсутня. Вважаємо, що така технологія є актуальною і з точки зору сучасної вищої освіти, що передбачає велику мобільність освітнього процесу, широку професійну підготовку з подальшою спеціалізацією. Саме тому, наші подальші напрацювання будуть стосуватися розробки цілісної технології формування конфліктологічної компетентності у психологічній площині.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гіренко С. П. Конфліктологічна компетентність фахівця як чинник їх психологічної безпеки. *Актуальні проблеми роботи з персоналом у правоохоронних органах МВС України*: матеріали наук.-практ. конф., 27 листоп. 2008 р., м. Харків / ХНУВС. Х., 2008. С. 41–46.
2. Джелалі В. О. Психологія вирішення конфліктів: Навчальний посібник. Харків-Київ: Р. І. Ф., 2006. 320 с.
3. Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. Київ: Центр навч. літератури, 2005. 456 с.
4. Калаур С. М., Фалинська З. З. Соціальна конфліктологія. Навч. посіб. Тернопіль: Астон, 2010. 360 с.
5. Радчук В. М., Тельман А. Г. Психологія конфліктів. Чернівці: Рута, 2004. 104 с.

Калько І. В.*

МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Заклади освіти традиційно є ключовими осередками формування інтелектуального потенціалу суспільства та розвитку особистості. Однак, в умовах поточної кризи українські освітяни, докладаючи надзвичайних зусиль, прагнуть забезпечити право дітей на освіту. Незважаючи на це, в галузі наростають системні проблеми: зниження успішності, посилення соціальної ізоляції та значні освітні втрати. Ці втрати охоплюють різні групи учнів через низку чинників: відсутність доступу до української освіти на тимчасово окупованих територіях; труднощі з очним навчанням (брак кадрів, підручників, техніки) на деокупованих територіях; неможливість брати участь у процесі навчання через бойові дії поблизу фронту; перебої з енерго- та інтернет-зв'язком та повітряні тривоги у відносно безпечних регіонах;

* © Калько І. В.